

Hout Bay - Imizamo Yethu bij Kaapstad

Hout Bay ligt in een pittoreske vallei aan de zuidkant van de Tafelberg bij Kaapstad. Tussen de groene, welvarende blanke wijken heeft zich als dissonant de zwarte *township* Imizamo Yethu genesteld.

Henk Donkers & Ad van Hout

Tussen Kaapstad en Kaap de Goede Hoop strekt zich over een lengte van ruim 50 kilometer het Kaaps Schiereiland uit. Voor veel van de honderdduizenden toeristen die elk jaar Kaapstad bezoeken, is een uitstapje naar het schiereiland vaste prik. Zonder uitzondering keren zij daarvan enthousiast terug. De hoge bergen, de wilde Atlantische kust, de unieke *fynbos*-vegetatie, de onderweg gespotte walvis en schilderachtige plaatsjes als Hout Bay en Simon's Town zorgen daar wel voor. Maar tegelijkertijd is nergens in Zuid-Afrika het contrast tussen arm en rijk zo pijnlijk zichtbaar als juist op dit Kaaps Schiereiland. Die ruimtelijke ongelijkheid wordt treffend in beeld gebracht door de dronefoto van Miller genomen boven Hout Bay – Imizamo Yethu.

VOC

Hout Bay (Houtbaai op zijn Afrikaans) ligt een kleine 20 kilometer ten zuiden van het centrum van Kaapstad, aan de andere kant van

De foto van Miller toont de abrupte overgang tussen de dichtbevolkte township IY en het lommerrijke, ruim opgezette Tierboskloof

Hout Bay, met rechts het lommerrijke Tierboskloof en links het volgebouwde Imizamo Yethu.

FOTO: JOHNNY MILLER

de Suikerbossie Pas. Deze *suburb* dankt zijn naam aan het hout dat de VOC hier in de 17^e en 18^e eeuw liet kappen in de vochtige bossen op de zuidelijke uitlopers van de Tafelberg. Het hout was nodig voor de bouw van huizen, schepen en ossenwagens. Tot het midden van de 20^e eeuw was Hout Bay een onbeduidend dorp waar voornamelijk kleurlingen woonden, die leefden van de visvangst en werk op het land van de paar blanke boeren. Pas in de jaren 60 ontdekten rijke blanken uit Kaapstad het dorp als een ideale plek om te wonen.

Hout Bay ligt aan een beschutte baai langs de zuidelijke Atlantische Oceaan, aan drie kanten omgeven door hoge bergen. Het is een belangrijke vissershaven, heeft een mooi zandstrand en is een begrip onder sportvissers en surfers. Vandaar de vele hotels, B&B's en restaurants.

DISSONANT

Het algemene plaatje van Hout Bay wordt bepaald door ruim opgezette woonwijken met mooie huizen te midden van het groen, vaak voorzien van zwembad en dubbele garage en bijna altijd met een adembenemend uitzicht op zee. Opvallende dissonant in dit beeld is de *township* Imizamo Yethu, afgekort IY. IY ligt in het noordoosten van Hout Bay, bij de drukke rotonde waar de M6 en de M63 samenkomen. Hier begint ook, vlakbij het politiebureau, de centrale toegangsweg van IY. De township ligt ingeklemd tussen drie wijken waar bijna uitsluitend welgestelde blanken wonen, Penzance Estate en Berg en Dal in het zuiden, en Tierboskloof in

Hout Bay op Google Earth

Illegale hutten van dichtbij in township Imizano Yethu.

het noordoosten. De prijzen voor de villa's in Tierboskloof liggen anno nu tussen de € 350.000 en € 800.000. Aantrekkelijk voor mensen van *oversea* met een goed gevulde portemonnee. Hout Bay telt dan ook een groot aantal inwoners met een buitenlands paspoort, onder wie ook veel Nederlanders. Onze knuffeltrainer Foppe de Haan woonde hier toen hij coach was van Ajax Cape Town.

INFORMELE BOUWSELS

De foto van Miller laat de abrupte overgang zien tussen de dichtbevolkte township IY en het lommerrijke, ruim opgezette Tierboskloof. Op het beeld is overigens maar een kwart van de township zichtbaar, alleen het noordoostelijke deel. De totale nederzetting (goed zichtbaar op het *Google Earth*-beeld) beslaat 18 hectare. Oorspronkelijk was de groene buffer tussen IY en Tierboskloof veel breder; deze begon in IY al bij de huisjes met de rode daken. Maar illegale uitbreidingen met *shacks*, bouwsels van zinken golfplaten, hout, karton en plastic, hebben in de loop der jaren de buffer versmald tot een strook met enkele rijen bomen. Onder deze bomen en dus niet zichtbaar op de foto staat een hoog hek. Op een steenworp afstand daarvan liggen de eerste villa's van Tierboskloof.

De aanleg en inrichting van Imizano Yethu begon in 1990. De huiseigenaren van Hout Bay, bijna allemaal blank en vertegenwoordigd door de Hout Bay Ratepayers Association en de Hout Bay Residents Association, maakten hiertegen bezwaar. Zonder succes, de township kwam er. Ruim tien jaar later, in 2001, slaagde dezelfde organisaties er wel in om uitbreidingsplannen voor de township tegen te houden.

MATCHBOX HOUSES

Volgens de Census van de City of Cape Town 2011 (Hout Bay maakt deel uit van de gemeente Kaapstad) telde IY in 2011 ruim 15.500 inwoners, volgens andere bronnen zouden er nu al 33.600

mensen wonen. Dit zijn bijna allemaal Xhosa's, afkomstig uit de verarmde Eastern Cape Province, die op zoek naar een beter leven naar de Kaap zijn getrokken. Zonder Imizano Yethu telde Hout Bay in 2011 bijna 18.000 inwoners; dat zullen er nu een paar honderd meer zijn. Buiten Imizano Yethu wonen er in Hout Bay nauwelijks *Black Africans*, wel een aanzienlijk aantal kleurlingen; zij maken een derde van de bevolking uit. Als relict van de apartheid wonen ook zij nog bijna allemaal in aparte wijken, dicht bij de haven.

Volgens de census van 2011 woont grofweg een kwart van de mensen in IY in wat formeel een huis wordt genoemd; op Millers foto zijn dat de huisjes met de rode daken. De bouw in 2002 van een paar honderd van deze zeer basale woningen (*matchbox houses*) is gefinancierd door het Niall Mellon Township Trust, een Ierse non-profitorganisatie. In dit deel van IY is ook een duidelijk stratenpatroon herkenbaar; alle straten in IY zijn vernoemd naar zwarte vrijheidsstrijders onder wie natuurlijk Nelson Mandela. De overige driekwart van de bevolking woont in *shacks*, de bouwsels met de witgrijze, zinken daken, bovenaan en in het midden van de foto. Hier geen straten, maar smalle, onverharde en kronkelende steegjes. Omdat de foto van Miller min of meer een loodrecht-opname is, kun je het reliëf niet zien. Het laagste punt bevindt zich in de linkerbovenhoek van de foto, de *shacks* onderaan de foto liggen veel hoger, tegen een steile helling.

Net als in andere Zuid-Afrikaanse townships ontbreekt het in IY aan veel basale voorzieningen. Slechts een derde van de huishoudens heeft een waterkraan in huis of op het eigen erf; de rest haalt water bij de paar collectieve waterpunten. Verspreid over de township staan blokken van *dixies* die zijn aangesloten op de rio-lering, maar een derde van de mensen heeft geen toegang tot deze collectieve toiletten. Mogelijk verklaart dat ook het welig tieren van de E-coli-bacterie in de Disabeek, die dwars door de nederzetting loopt. 80% van de huisjes en hutten is, legaal of illegaal, aangesloten op het elektriciteitsnet. Voor de verwarming van de *shacks* in de kille winters en voor het bereiden van maaltijden wordt nog vaak paraffine gebruikt. Ongelukken daarmee veroorzaken regelmatig rampzalige branden. Zoals in 2004 toen in IY 500 hutten in vlammen opgingen en 1200 mensen dakloos raakten. Gelukkig zonder dodelijke slachtoffers.

CONTRAST

Wat een contrast met de villa's in het aangrenzende Tierboskloof, aan de andere kant van het hoge hek, waar elk huis vanzelfsprekend is voorzien van alle moderne comfort en twee *bathrooms*, en waar een zwembad achter het huis eerder regel dan uitzondering is.

Van de inwoners van IY tussen de 15 en 64 jaar heeft een derde geen werk; in overig Hout Bay is dat 11%. In IY heeft slechts 1% van de huishoudens een maandinkomen van meer dan € 650; in de rest van Hout Bay, inclusief de arme kleurlingengemeenschap, is dat 55%. In Tierboskloof halen de bewoners hun neus op voor een maandinkomen van € 650. •